

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Alaluku 2.5 Talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus.

Luonnoksessa on huomioitu häiriöt, joita ilmastonmuutos vahvistaa (mm. kuivuus- ja tulvariskeihin ja patoturvallisuuteen liittyvät). Suomen ympäristökeskus ehdottaa tarkasteltavaksi myös ilmastopolitiikan eli ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen negatiivisia ja ei-haluttuja vaikutuksia, esimerkiksi geopolitiikkaan ja finanssijärjestelmän vakautteen liittyen.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

23. Ympäristövahinkojen torjunta ja ehkäisy / Toimijat

Suomen ympäristökeskus ehdottaa toimijoihin lisättäväksi Suomen ympäristökeskuksen, joka ympäristönsuojelulain (2014/527) mukaan vastaa ympäristönvahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannasta ja saneerauksesta, sekä öljy- tai muun kemikaalivahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamisen järjestämisestä.

26. Kemikaaliuhkiin varautuminen / Toiminta-ajatus

Luonnoksessa tuodaan esiin turvallisuus- ja ympäristöviranomaisten suorituskykyjen ylläpitämisen ja kehittämisen keskeisyys. Suomen ympäristökeskus katsoo, että toksikologinen osaaminen (mm. kemikaaliuhkien tunnistaminen sekä ymmärrys kemikaalien vaikutuksista ihmisiin ja ympäristöön) ja sen käytettävyys tulisi varmistaa kaikissa olosuhteissa. Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2018 julkaisema selvitys (Selvitys: toksikologinen osaaminen varmistettava Suomessa – lisää alan koulutusta - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)) osoittaa osaamisen Suomessa olevan jo vaarallisen alhaisella tasolla. Alan opetuksen ja toimijoiden toksikologinen kapasiteetti kaipaa kriittisesti vahvistusta, jotta riskiarvioja toimenpiteet esim. vahinko- ja onnettomuustilanteissa voitaisiin tehdä nopeasti ja luotettavasti. Suomen ympäristökeskus ehdottaa tätä konkreettista ja kasvavaa turvallisuusriskiä käsiteltäväksi, koska toksikologisen osaamisen tilan ja sen varmistamisen huomioita jättämisellä voi ollakauaskantoisia kokonaisturvallisuutta heikentäviä vaikutuksia.

31. Energiahuollon turvaaminen / Päämäärä ja tavoitteet

Luonnoksessa korostetaan polttoaineiden varmuusvarastointia sekä kotimaisia polttoaineita ja energiantuotantoa. Suomen ympäristökeskus katsoo, että luonnoksessa tulisi huomioida yhteiskunnalle välttämätön kestävyysmurros, eli tässä tapauksessa energian kulutuksen ja tuotannon päästöttömyys, käsittelemällä tarkemmin uusiutuvan ja päästöttömän energiantuotannon ja -kuluttamisen kehittämistä, niin että toimintavarmuus on taattu myös häiriö-

ja poikkeusoloissa. Turvallisuuspolitiikkaa tulisikin suunnitella yhdessä energia- ja ilmastopolitiikan kanssa, jotta varmistetaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuus.

31. Energiahuollon turvaaminen / Toiminta-ajatus

Suomen ympäristökeskus katsoo, että luonnoksessa tulisi käsitellä kattavammin kriittiseen energiainfrastruktuuriin kohdistuvien uhkien tunnistamista, ennaltaehkäisyä ja torjuntaa. Esimerkiksi kyberturvallisuuden varmistamiseksi tulisi kohdentaa voimavaroja ja koulutusta. Tämän merkitys on jo korostunut yhteiskunnan asiointikanavien siirryttyä tietoverkkoihin, ja korostuu entisestään, kun huomioidaan esimerkiksi kasvava kotitalouksien joukko, joka sekä kuluttaa että tuottaa sähköä ympärivuotisesti, osana kestävyysmurrosta.

31. Energiahuollon turvaaminen / Toimijat

Monen valtion yhteistyön riskejä ja mahdollisuuksia koko sähköjärjestelmän laajuisesti tulisi ennakoita, sekä tunnistaa kokonaisvaltaisesti Suomen kannalta merkittävät heikkoudet ja laatia toimintasuunnitelmat riskien realisoitumisen varalle.

37. Ympäristön muutosten, luontokadon ja ilmastonmuutoksen havainnointi ja seuranta sekä niistä aiheutuvien uhkien torjunta ja muutoksiin varautuminen / Toiminta-ajatus

Mainitut havainnointi- ja seurantajärjestelmät ovat elintärkeitä varautumiselle ja haitallisten vaikutusten minimoinnille, ja ne ovat välttämättömiä myös muiden strategisten tehtävien toteuttamisessa (kuten 42. Tulva- ja kuivuusriskien hallinta ja patoturvallisuuden valvonta).

38. Jätehuollon turvaaminen / Toimijat

Suomen ympäristökeskus pyytää ottamaan huomioon, että jätehuollon toiminnan turvaamisen ohella häiriötilanteissa edellytetään jo mainittujen viranomaisten lisäksi myös ympäristöviranomaisten ja –asiantuntijoiden osallistamista. Heidän tehtävänä on mm. varmistaa, onko häiriötilanteen vaikutusalueella sellaisia eläimiin, kasveihin, vesistöihin, maaperään ja pohjavesiin liittyviä tekijöitä, jotka olisi tarpeen huomioida suunniteltaessa yhteistyössä jatkotoimenpiteitä.

Suomen ympäristökeskuksen roolina on häiriötilanteissa tukea asiantuntemuksellaan tarpeen mukaan ministeriöitä ja aluehallinnon viranomaisia. Strategiassa voisi harkita tämän roolin kuvaamista.

39. Rakentamisen turvaaminen / Toimijat

Suomen ympäristökeskus esittää huomioon otettavaksi rakennusmateriaalien säännöstelyssä tarvittavan tietosisällön sisällyttämistä. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (RYHTI) myötä tiedot ovat saatavissa yhdestä paikasta vuonna 2030, jolloin päätöksentekopohja mahdollistaa esimerkiksi materiaalien kohdentamisen optimoinnin.

41. Vesihuollon turvaaminen / Toimijat

Luonnos kuvaa laajaa toimijaverkostoa varsin kattavasti. Suomen ympäristökeskus esittää harkittavaksi, että toimijaverkoston kattavuus vielä varmistetaan suhteessa nykyiseen turvallisuustilanteeseen ja toimintamalleihin.

42. Tulva- ja kuivuusriskien hallinta ja patoturvallisuuden valvonta / Toiminta-ajatus

Suomen ympäristökeskus katsoo, että strateginen tehtävä kokonaisuudessaan on hyvin kuvattu, ja esittää täsmennettäväksi "laaditaan tunnistetuille alueille" muotoon "laaditaan tunnistetuille merkittävälle tulvariskialueelle" (Laki tulvariskien hallinnasta 620/2010). Lisäksi tämän jälkeistä kohtaa voidaan täsmentää tulvariskilain 10 § mukaisesti: "Tulvariskien hallintasuunnitelmat laaditaan vesistöalueelle, jolle on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue, sekä merenrannikon merkittävälle tulvariskialueelle".

42. Tulva- ja kuivuusriskien hallinta ja patoturvallisuuden valvonta / Toimijat

Suomen ympäristökeskus esittää täydennyksenä lisättäväksi Tulvakeskuksen vastuulliset organisaatiot: "Suomen ympäristökeskus ja Ilmatieteen laitos vastaavat Tulvakeskuksen palvelujen tuottamisesta." Lisäksi Suomen ympäristökeskus ehdottaa harkittavan täsmennystä pelastuslain (379/2011) 35 § mukaillen: "Pelastuslaitos toimii tulvatilanteen yleisjohtajana, jos kyseessä on pelastustoimintaa ja toimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia".

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havainnot strategialuonnoksesta.

-

Söderholm Kimmo
Suomen ympäristökeskus